

Arkeologisk undersøkelse på Haraland III, Gjesdal kommune

ID 265594 på gnr. 30, bnr. 3 i Gjesdal
kommune, Rogaland

Kristoffer Hillesland

AM saksnummer:
Journalnummer: 19/06860

Dato: 09.09.2021
Sidetall: 1-20 inkl. vedlegg

Oppdragsgiver: Nye Veier

Stikkord: Hulvei

AM saksnummer:
Journalnummer:

Universitetet
i Stavanger

Arkeologisk museum

Universitetet i Stavanger Arkeologisk museum OPPDRAGSRAPPORT	RAPPORTNUMMER 2020/16
Universitetet i Stavanger Arkeologisk museum, 4036 Stavanger Telefon: 51832600, fax: 51832699, e-post: post-am@uis.no	TILGANG:
RAPPORT TITTEL Undersøkelse av hulvei, Haraland III	SIDETALL: 1-20 sider + vedlegg
	OPPLAG:
	DATO: 09.09.2021
AM Journalnr SAKSBEHANDLER: Marie Ødegaard. FORFATTER(E): Kristoffer Hillesland.	

OPPDRAGSGIVER Nye Veier	OPPDRAGSGIVERS REF.
REFERAT	
STIKKORD	
Hulvei	

Innberetning til topografisk arkiv

Universitetet
i Stavanger

Arkeologisk museum

Vår ref.: Saksbehandler: Arkivkode Dato:
Trond Meling 733 09.09.2021

Kommune: Gjesdal
Gardsnavn: Haraland
Gnr: 30
Bnr: 3
Lokalitetsnavn: Haraland III
Tiltakshaver: Nye Veier AS
Adresse:

Sakens navn:
Arkivsaknr: 19/06860

ID (Askeladden:) 265594

Aksesjonsnr: 2020/78
Museumsnr: S14482
Natvit. prøvenr: 2020/78
Fotonr: nr. SF203858 – SF203869

Befart (dato):
Av:

Feltundersøkelse (tidsrom): 15.09.20 – 17.09.2020
Ved: Marie Ødegaard (prosjektleder), Kristoffer Hillesland (feltleder), Ann-Kristin Dahlberg

Gjelder: Arkeologisk utgravning av kulturminnet ID 265594 (hulvei), etter Kml. § 8.4

Innholdsfortegnelse

1	SAMMENDRAG	5
2	INNLEDNING	5
2.1	Bakgrunn for undersøkelsen	5
2.2	Beliggenhet, terrengbeskrivelse, det berørte kulturminnets tilstand før den arkeologiske undersøkelsen tok til	5
2.3	Stedshistorie og registrerte kulturminner i planområdet og i nærmiljøet:	7
2.4	Personer tilknyttet undersøkelsen	8
2.5	Organisering, logistikk, værforhold og måltall.....	8
3	PROBLEMSTILLINGER OG FORMÅL MED UNDERSØKELSEN	8
4	METODE OG DOKUMENTASJON	9
4.1	Utgravings forløp og bruk av ulike gravetekniske metoder	9
5	BESKRIVELSE AV ANLEGG OG AKTIVITETSOMRÅDER	11
5.1	Generell oversikt	11
5.2	Beskrivelse av de ulike anleggene og aktivitetsområdene	11
5.2.1	Hulvei.....	11
5.2.2	Oversikt over dateringsresultater	13
6	TOLKNING AV LOKALITETEN	13
6.1.1	Antatt alder, fordeling på faser, typologiske og stratigrafisk basert dateringer	13
6.1.2	Kildekritikk: om formasjonsprosesser som kan ha påvirket det arkeologiske materialet	13
6.1.3	Konklusjoner og perspektiv: lokaliteten sett i en større kontekst	14
7	FORMIDLING OG PUBLIKUMSKONTAKT	14
8	PROSJEKTEVALUERING	14
9	LITTERATURLISTE	15
VEDLEGG	16

1 SAMMENDRAG

I tidsrommet 15.09.20 – 17.09.2020 foretok Arkeologisk Museum, UiS, en utgravning av en hulvei (Askeladden id: 265594) datert til jernalder og middelalder, på gården Haraland, gnr. 30 bnr. 3, Gjesdal kommune. Lokaliteten befant seg like sørvest for nåværende E39, i bratt terreng. Utgravningen har prosjektnavnet Haraland III. Bakgrunnen for undersøkelsen er en planlagt forbedring av E39 mellom Lyngdal vest og Ålgård, som ledd i prosjektet Prøveprosjekt Arkeologi på Nye Veier.

Det ble gjort funn av en hulvei, som er en vei som er dannet av erosjon av lang tids ferdsel av mennesker og dyr og slik får en forsenket U-form. Slike veier var i bruk over et langt tidsrom og kan sjelden dateres direkte. Det undersøkte kulturminnet var i relativt god stand. Det ble håndgravd en 3 m lang sjakt igjennom veien på tvers og et område på 5 m² i kanten av veien for å se på dens oppbygning.

Hulveien lå i skrånende terreng, i et område som i dag brukes som beite. Veien kan være knyttet til utmarksaktiviteter eller ha vært en bindevei mellom gårder i dalen. I tillegg ble det metallsøkt langs hele veien. Vi kunne bekrefte at det var en hulvei, men det ble ikke funnet noe daterbart materiale som kunne aldersbestemme kulturminnet. Det er derfor vanskelig å si noe sikrere i henhold til når den var i bruk, annet enn at den kan brukt i både forhistorisk og historisk/nyere tid.

2 INNLEDNING

2.1 Bakgrunn for undersøkelsen

Det er planlagt ny E39 på strekning Lyngdal vest – Ålgård som skal bygges ut i regi av Nye Veier AS. Nye Veier AS søkte derfor Riksantikvaren om å få gjennomføre et prøveprosjekt der dispensasjoner fra kulturminnelovens § 8 fjerde ledd kunne gjøres gjeldende for arealformålene samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur på kommune(del-)plannivå. Dette for å forsøke å forenkle, fornye og forbedre planlegging og utbygging av viktige veistrekninger i Norge.

I samråd med Klima- og miljødepartementet satte så Riksantikvaren i gang et prøveprosjekt for å teste denne måten å gi dispensasjoner fra kulturminneloven. Forutsetningen er at dette skjer innenfor forsvarlige faglige og rettslige rammer, samt at det ikke medfører økte kostnader for kulturminneforvaltningen. Dispensasjonene fra kulturminneloven i prøveprosjektet gis etter kulturminneloven § 8 første ledd.

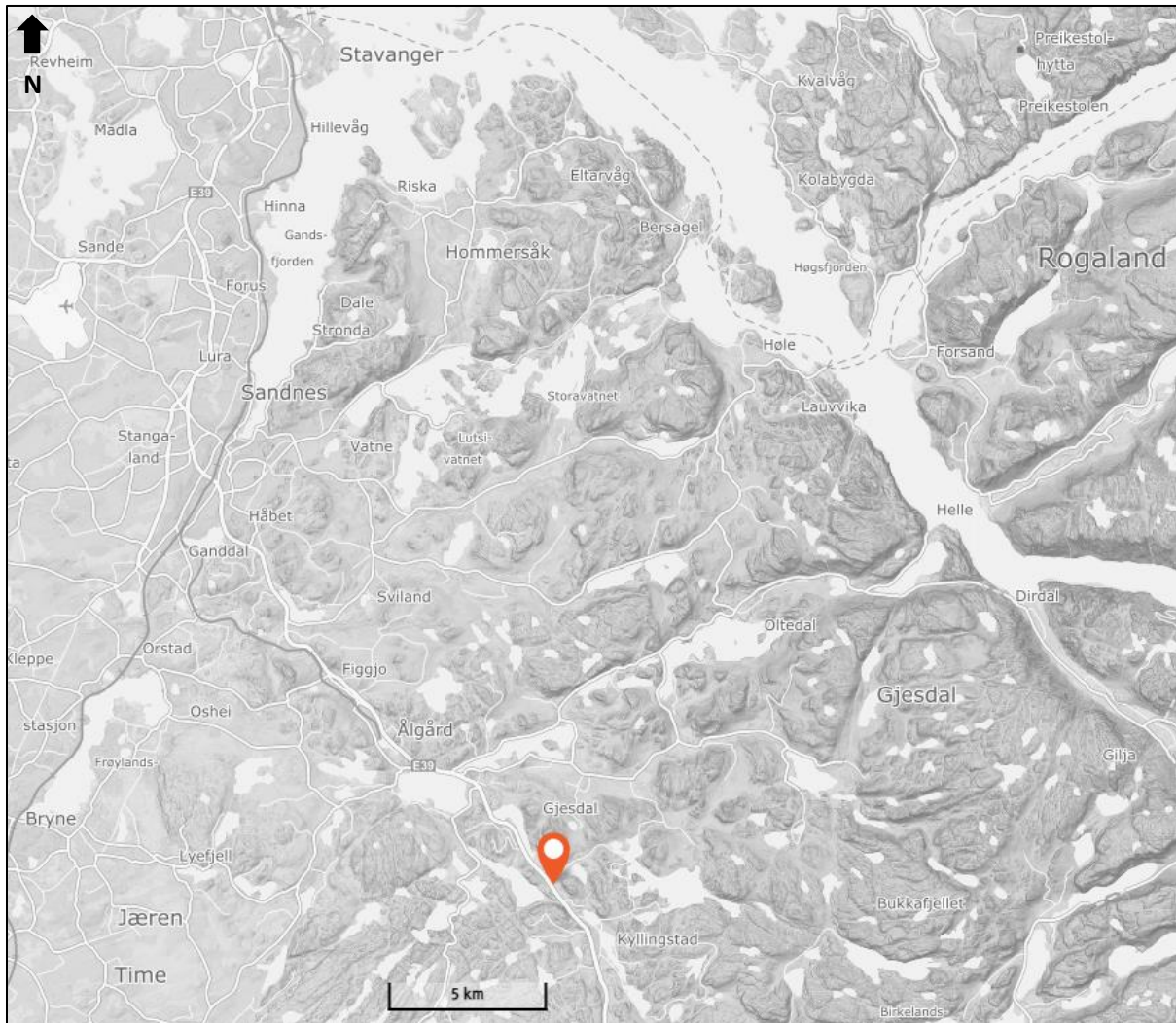
I den forbindelse ble det foretatt en arkeologisk registrering i regi av Rogaland fylkeskommune på gården Haraland i 2019 (Figur 1) (Dahl, 2020). Det ble påvist et område med en mulig hulvei fra forhistorisk tid (Askeladden id: 265594) som var i konflikt med utbyggingen (Figur 2). Det ledet til en arkeologisk utgravning i regi av Arkeologisk museum i Stavanger i 2020.

2.2 Beliggenhet, terrengbeskrivelse, det berørte kulturminnets tilstand før den arkeologiske undersøkelsen tok til

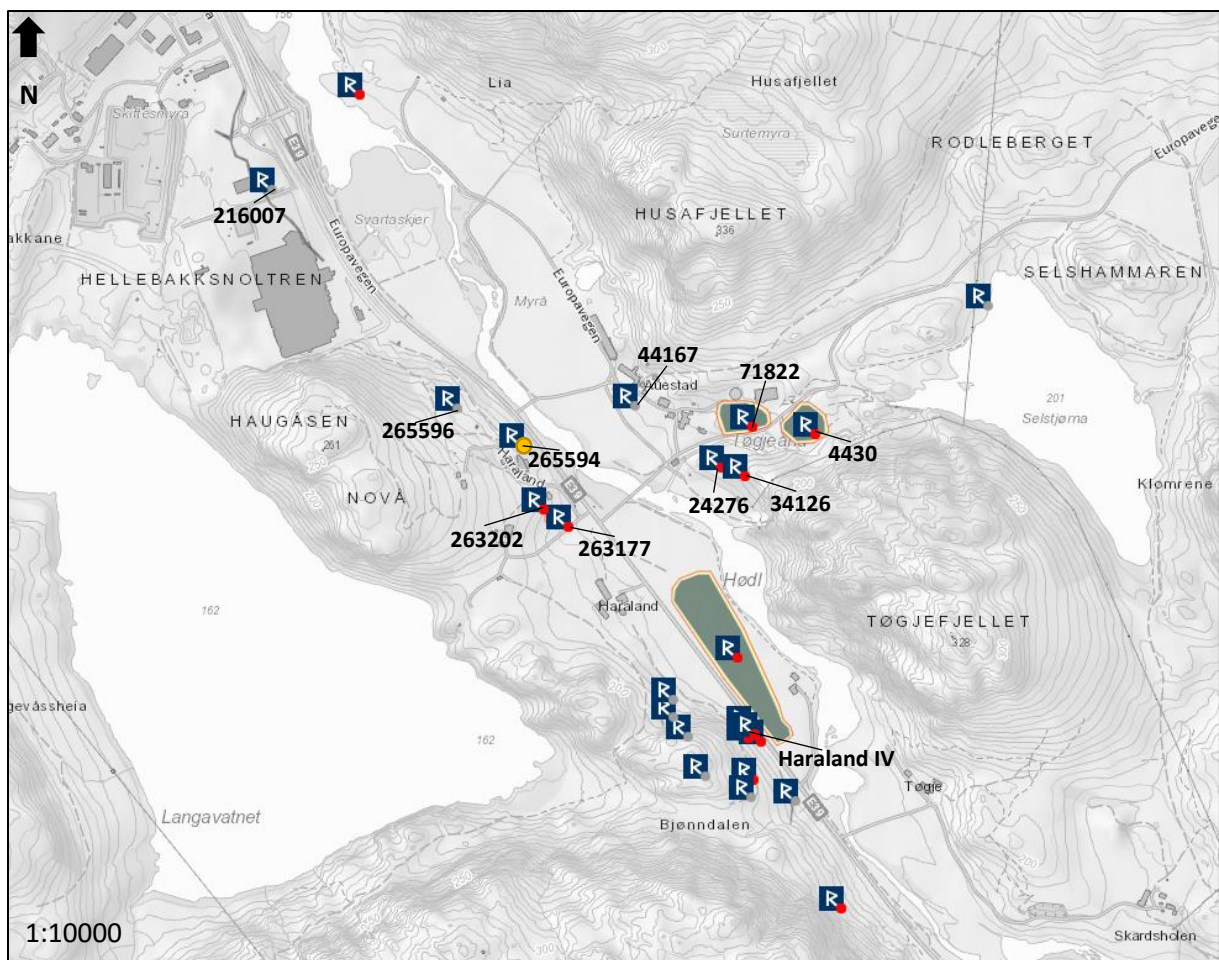
Den undersøkte hulveien ligger ca. 40 m sørvest for dagens E39 og rundt 300 m sør/sørøst for næringsområdet på Skurve (jf. Figur 1 og 2). Hulveier er levninger som har fått en forsenket U-form fra erosjon av lang tids ferdsel av mennesker og dyr. Slike veier var i bruk over et langt tidsrom og kan sjelden dateres direkte.

Løpet er parallelt med E39, men den nordlige delen dreier noe mot vest. Terrenget skråer til dels bratt nedover mot E39 i øst, og området er i dag åpen beitemark med en del stein. Nord for veien er det en del lauvskog, trolig rester av igjengrodd beitemark/slåtteeng.

Før undersøkelsens oppstart hadde hulveien en lengde på 43 m. På det bredeste var veien ca. 1 m. I nord var veien ødelagt av en moderne landbruksvei. Store deler av ID 265594 fremstod som et markert søkk i terrenget, og den så ut til følge et flatere parti i den ellers skrånende hellingen (Figur 3).

Figur 1: Oversiktskart. Haraland markert (Norgeskart.no). Kart ved K.Hillesland.

Figur 2: Den undersøkte lokaliteten markert i gult. (Askeladden.ra.no). Kart ved K. Hillesland.

2.3 Stedshistorie og registrerte kulturminner i planområdet og i nærmiljøet:

Det har tidligere vært arkeologiske registreringer og utgravninger i nærheten av hulveien på Haraland (ID 265594):

Om lag 100 m nordvest for hulveien finnes et tilsvarende veifar (ID 265596) (Figur 2), lokalisert noe høyere i terrenget. Orienteringen og beliggenheten i landskapet antyder at de to veifarene kan høre sammen som rester av et lengre veianlegg. Før etableringen av næringsområdet på Skurve ble det registrert ytterligere en rest av en hulvei (ID 216007) om lag 600 m nordvest for ID 265594 (Olsen, 2006), og det er godt mulig at denne også hører til det samme veianlegget. Det er også verdt å påpeke at det ble påvist en rekke med større steiner som sannsynligvis er rester etter en vei om lag 170 m sør for den undersøkte hulveien, på Haraland gbnr. 30/1, på en lokalitet med bosetnings- og aktivitetsspor (ID 263177) (Figur 2). Denne hulveien ble gravd ut høsten 2019 som en del av E39-prosjektet (Rødsdalen in prep).

Flere steinalderlokaliteter er registrert i området, bl.a. på Måganeset og Klungsvatnet (Mansrud in prep), som vitner om aktivitet alt i steinbrukende tid. I nærområdet er det tidligere registrert en rekke lokaliteter knyttet til gård og bosetningsaktiviteter i fra jernalderen, samt utnyttelse av utmarksressurser, eksempelvis Haraland IV hvor det finnes buestillinger og steinstrenger som vitner om aktivitet knyttet til jordbruk og jakt i jernalder (Hillesland og Ødegaard 2020). Tilsvarende finnes det buestillinger noe lenger nord for lokaliteten, på Bollestad, der Arkeologisk Museum undersøkte fire buestillinger fra jernalder i 2020. Det foreligger noen dateringer derfra til

perioden fra slutten av neolitikum og til og med yngre romertid, som viser bruk av området for jakt, men også antakelig til ulike strategier knyttet til jordbruk, som avsviing for å øke mengden gress til fôr (Hillesland og Ødegaard in prep.) På andre siden av dalen finner vi gården Auestad, der det bl.a. er gjort funn av to kullfremstillingsanlegg (ID 34126, 24276), et rydningsrøysfelt (ID 71822), et løsfunn av et køllehode i kleberstein (ID 44167) og en gård fra jernalderen (ID 4430), som vitner om utmarksbruk og aktivitetsspor knyttet til gårdsdrift. En rekke lokaliteter er også registrert på gården Kyllingstad noe lenger sør, i form av graver, fangstanlegg, et gårdsanlegg fra jernalder/middelalder og en jernvinne fra førromersk jernalder.

Sammen vitner de mange lokalitetene om menneskelig aktivitet i steinalderen og særlig i jernalderen i dette området. Fra i alle fall den eldre delen av jernalderen (500 f.Kr.-500 e.Kr.) og frem til historisk tid flettet hulveier/ vegsystem gårdsdrift, regional kontakt, jakt og andre utmarksaktiviteter sammen.

2.4 Personer tilknyttet undersøkelsen

Personell fra Arkeologisk Museum gjennomførte den arkeologiske utgravningen i perioden 15.09.20 – 17.09.2020.

Deltakerne på prosjektet var Marie Ødegaard (prosjektleder), Kristoffer Hillesland (feltleder) og Ann Kristin Dahlberg (arkeolog).

2.5 Organisering, logistikk, værforhold og måltall

Organisering: Marie Ødegaard var prosjektleder for utgravningen og Kristoffer Hillesland var feltleder. Sammen hadde de det overordnede ansvaret for utførelsen av utgravningen.

På det meste var det tre arkeologer i felt samtidig. Det ble lagt vekt på å variere arbeidet for den enkelte person, og arbeidet varierte mellom avdekking, rensing, dokumentering, snitting av strukturer, innmåling, mm.. Alt arbeid knyttet til GIS og innmåling ble fordelt på tilsvarende måte.

Av spesialkompetanse ble det brukt metalldetektor. Ansvarlig for dette var Kristoffer Hillesland.

Logistikk: Den pågående pandemien av covid-19 medførte særskilte logistikkbehov under utgravningen. En grense på maks to personer per bil til og fra felt måtte opprettholdes. Dette ble løst med bruk av flere biler og daglige rutiner på vask av fellesområder og kontaktflater.

Værforhold: Værforholdene under utgravningen kan beskrives som varierende, fra gråvær til sol og opphold. Det var for det meste kald temperatur, klarvær og ingen nedbør.

Måltall: Et mindre felt ble avdekket for hånd langs hulveien, på ca. 5 m². Utover dette ble det åpnet en håndgravd sjakt, ca. 0,5 m bred og ca. 5 m lang.

3 PROBLEMSTILLINGER OG FORMÅL MED UNDERSØKELSEN

Ferdsel i landskapet er trukket fram som et av fokuspunktene i det faglige programmet for de arkeologiske undersøkelsene i prosjektet E39, Nye Veier (Meling 2019). Mange av veifarene på og rundt Haraland kan øke forståelsen av ferdsel i det sørlige dal- og heilandskapet i Gjesdal. Det er påvist variasjon i hvordan eldre veifar er bygget, og undersøkelsen kan kaste lys over eventuelle faser og ulike funksjoner til veianlegg. Veier som ligger i ulikt terreng og i ulik distanse til gårder, kan kaste lys over hvordan ulike landskapsrom har blitt knyttet sammen. På Haraland foreligger

det konkrete bosetningsspor som gjør det mulig å studere relasjonen mellom veier og bosetningen. Konkrete problemstillinger før undersøkelsen av hulveien var derfor:

- Hvordan forholder veifarene seg til bosetningen i området? Kan en spore noen sammenheng mellom veifar og eventuelle endringer i bosetningsstrukturen i løpet av jernalder og tidlig historisk tid?
- Hvordan er forholdet mellom veifar og andre former for grenser/skiller i landskapet, f.eks. eiendomsgrenser i historisk tid og skillet mellom innmark/utmark?
- Er det mulig å skille mellom ulike typer veifar i området, f.eks. veier mellom gårder/bygder og veier i og til ressursområder i utmarka?

Et mål var også søke etter spor etter utbedringer og vedlikehold av hulveien og andre veier i området, samt å forsøke å skille mellom ulike typer veifar og grensemarkeringer i landskapet.

4 METODE OG DOKUMENTASJON

4.1 Utgravings forløp og bruk av ulike gravetekniske metoder

Undersøkelsen startet med oversiktsfoto og dokumentasjon av hulveien (figur 3 og 4). Det ble også foretatt metall søking langs og rundt hulveien. En sjakt ble deretter anlagt for hånd på langs over veien i retning sør-nord. Den nordvestlige profilen i sjakten ble dokumentert med foto, tegning, innmåling og ved prøveuttak. Metallsøkingen langs veien ga funn av moderne skrap, og ingen forhistoriske spor ble funnet.

Figur 3: Hulveien slik den fremstod før den arkeologiske undersøkelsen tok til. Foto ved K. Hillesland

Like sørøst for sjakten ble et område på ca. 5 m² avdekket for hånd med bruk av spade og graveskje. Rester av hulveien kom godt til syne under matjorden i form av grove grusmasser. Det avdekkede feltet ble dokumentert med foto og innmåling.

Hele undersøkelsen var raskt gjennomført uten komplikasjoner. På grunn av fare for ras av jord ned på dagens E39 ble det ikke benyttet gravemaskin ved sjakting. I stedet ble torven fjernet ved hjelp av spade. Det ble derfor ikke sjaktet i området rundt hulveien for andre strukturer, eksempelvis kokegroper. Da undersøkelsen var ferdigstilt ble sjakten også lagt igjen for hånd. Utgravningen ble avsluttet med en gjenleggelse for hånd av den åpne sjakten og det avdekkede området.

4.2 Dokumentasjon

Under følger en oppsummering av de ulike typene dokumentasjon som ble brukt under utgravningen.

4.2.1 Innmåling

Av digitale innmålingssystem ble det brukt GPS til alle innmålingene, med koordinatsystem i UTM sone 32N. Alle innmålingsdata ble etterarbeidet i dataprogrammene Intrasis versjon 3.2. rev 6278 og Arc Map versjon 10.3.1. Det ble målt inn en sjakt med to profiler, ett avdekket område med tilhørende grusvei, og hulveien i sin helhet ble målt inn (Figur 5).

4.2.2 Fotografering

Det ble tatt planfoto, profilfoto, oversiktsfoto og arbeidsfoto. Relevante foto er overført til fotodatabasen ved Musit (nr. SF203858 – SF203869).

4.2.3 Tegning

Det ble rensert frem en profil. Av denne ble det laget profiltegning /m beskrivelse på tegning (Se vedlegg C).

4.2.4 Funn

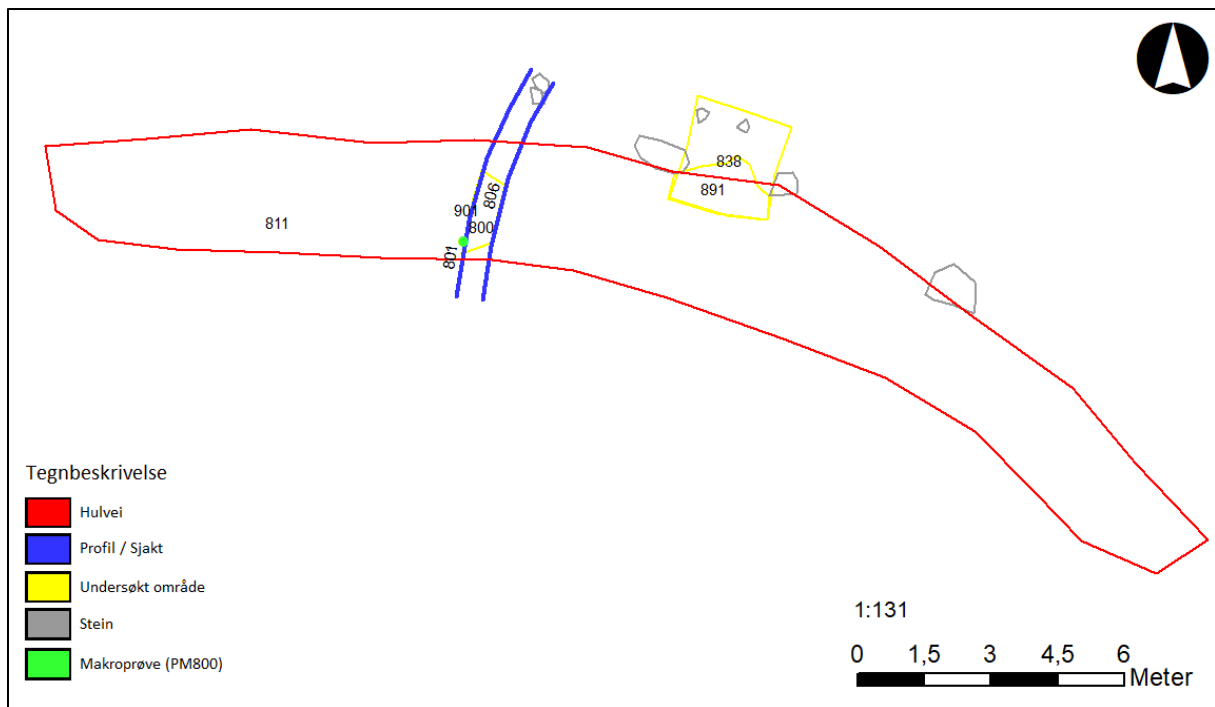
Funn ble målt inn i et kontekstskjema på Ipad, med beskrivelse av strukturer, jordlag/kulturlag, dyrkingsprofiler, mm.

4.2.5 Prøveuttak

Det ble tatt ut en naturvitenskapelig prøve (PK800), (jf. Figur 5), men ingen trekull for datering kunne bli identifisert i prøven.

Figur 4: Oversiktskart, den undersøkte lokaliteten markert. Kart: K. Hillesland

Figur 5. Oversiktskart over hulveien og undersøkte strukturer. Kart ved K. Hillesland.

5 BESKRIVELSE AV ANLEGG OG AKTIVITETSOMRÅDER

5.1 Generell oversikt

Sentralt på den undersøkte hulveien (A811) ble det åpnet et 5 m² stort felt (A 838/891) og en sjakt med en lengde på 3 m og bredde på 0,5 m, målt inn som to profiler (C801 i vest og C806 i øst) (Figur 5 og 6; jf. tabell 1).

Områdets stratigrafi bestod av (fra topp mot bunn): torv, matjord, blandede torv/myr-masser og silt/grus, med undergrunn bestående av kompakte grus og erosjonsmasser. Tykkelsene på jordlaget varierte i dybde, fra ca. 10 til 50 cm. Stratigrafien bar også sterkt preg av at det har vært mye vannsig og erosjon i området. Dette var særlig synlig i bunnen av hulveien. For nærmere beskrivelser av stratigrafi, se tegning vedlegg C.

5.2 Beskrivelse av de ulike anleggene og aktivitetsområdene

5.2.1 Hulvei

Hulveien (C811) ligger ca. 40 m sørvest for dagens E39 og rundt 300 m sør/sørøst for næringsområdet på Skurve. Her løper den parallelt med E39, men den nordlige delen dreier noe mot vest. Terrenget skråer bratt nedover mot E39 i øst og består av åpen beitemark. Veien forsvinner mot sørøst inn i dagens gårdstun og mot nordvest inn under en moderne anleggsvei. Hulveien var bevart i en lengde på ca. 43 m og ca. 1 m bredde (Figur 5, 6 og 7, jf. tabell 1). Hulveier er levninger som har fått en forsenket U-form fra erosjon av lang tids ferdsel av mennesker og dyr. Slike veier var i bruk over et langt tidsrom og kan sjelden dateres direkte (se 5.2.2).

Hulveien ble dokumentert både i plan og profil. I den vestre profilen (C801) som ble rensert og dokumentert, kunne en se et ca. 10 cm tykt lag i forsenkningen, som er dannet som følge av nedtråkking av masser ved bruk av veien. Hulveien var verken veldig bred eller dyp. Den hadde

heller ikke noen parallelle løp, slik hulveier ofte har (Gansum 2002). I skråningen i øst var veien derimot tydelig steinsatt og oppbygd med mindre stein, som vitner som reparasjoner og at den likevel må ha vært viktig for nærliggende bosetninger. For profiltegning og beskrivelse av stratigrafi, se vedlegg C.

Type	Struktur	Antall	Bredde i profil	Dybde	Form	Sider	Bunn
Hulvei	A811	1	300 cm	30 cm	Ujevn	Rett	Flat
Profil	C801	1	300 cm	30 cm	Profil	Rett	Flat
Profil	C806	1	300 cm	30 cm	Profil	Rett	Flat
Undersøkt område	A901	1	-	-	-	-	-
Undersøkt område	A891	1	-	-	-	-	-
Undersøkt område	A838	1	-	-	-	-	-

Tabell 1: Oversikt over strukturer tilhørende hulveien.

Figur 6: Den dokumenterte profilen (C801) i den åpne sjakten. Den antatte ferdsselveien er synlig som en svart linse i bunn av profilen, ca. midt på. Foto: K. Hillesland

Figur 7: Tv: Arbeidsbilde, sjakting og avdekking for hånd. Th: Det ferdig avdekkede feltet. Veien er klart synlig mot høyre i bildet, som kompakte grusmasser. Foto: K. Hillesland / M. Ødegaard

5.2.2 Oversikt over dateringsresultater

Det ble tatt ut en dateringsprøve fra den vestre profilen i sjakten igjennom hulveien (tabell 2; Figur 7). Prøven ble tatt fra bunnen av veien (profiltegning, vedlegg C).

At hulveier er vanskelig å datere er en velkjent utfordring (Gansum 2002). Ved vasking ble det fastslått at C14-prøven dessverre ikke inneholdt trekull, men i stedet mye organisk materiale som ikke er daterbart, samt grus og silt. Det foreligger derfor ikke dateringer fra hulveien og tolkninger gitt i denne rapporten blir derfor basert på analogier til lignende lokaliteter og dateringer fra det nærliggende området.

Navn	Struktur / profil	Prøve	BP	+/-	Cal AD/BC	Cal BP	1-Sigma BP	2-Sigma BP
PK800	C801	C14	-	-	-	-	-	-

Tabell 2: Oversikt over vitenskapelige prøver tatt fra hulveien.

6 TOLKNING AV LOKALITETEN

6.1.1 Antatt alder, fordeling på faser, typologiske og stratigrafisk basert dateringer

Det undersøkte kulturminnet er en hulvei for ferdsel, antakelig imellom gårder i Gjesdal. Det er vanskelig å tidsbestemme alderen på hulveien. Dette er en kulturminnetype som vi finner i flere perioder, både i forhistorien og nyere tid. Ut fra nærliggende kulturminner og plasseringen i landskapet er det ikke urimelig å anta at hulveien kan ha en datering til forhistorisk tid. Om en ser anlegget i et noe større perspektiv, så ligger veien mellom flere gårdsanlegg fra jernalderen, mellom gården Auestad på andre siden av dalen og gården på Heio i nord. Kan hende er det en gammel ferdselsåre som har bundet de to gårdene og ferdsel i dalen sammen.

På Haraland I, like sør for hulveien, finnes også en lokalitet med dyrkingsspor fra jernalder, med flere mulige strukturer, kullgroper og steinstrenger. Det er likevel ikke noen sikker sammenheng mellom denne lokaliteten og hulveien, og siden veien ligger langs dagens E39 er den sannsynligvis også brukt som ferdselsåre opp i nyere tid, som igjen gjør en mer spesifikk datering vanskelig.

Alderen til det undersøkte kulturminnet må derfor ansees som å være uavklart. Heller ingen av de andre hulveiene i området er daterte. Det er tatt ut C14 fra dem også, men uten daterbart materiale. Det finnes heller ingen gravminner, stedsnavn eller andre kulturminner like ved veiene som kan gi en relativ datering av kulturminnet.

6.1.2 Kildekritikk: om formasjonsprosesser som kan ha påvirket det arkeologiske materialet

Det er flere faktorer som kan ha forstyrret den opprinnelige informasjonsverdien til det arkeologiske materialet på lokaliteten. Jordsmonnet i området er relativt skrint, i tillegg til at det går husdyr her, både sau og kyr. Det er ikke uvanlig at husdyr trækker i stykker de øvre jordlagene og forstyrrer stratigrafien. Det har også foregått gårdsaktivitet med dyrking, beite og utnytting av utmarksressurser i området. Videre er det nylig bygget en ny gårdsvei som går i overkant og på tvers av hulveien, som klart har ødelagt i alle fall nordre del av hulveien.

Videre ligger veien i bratt terreng, og er dermed utsatt for erosjon og vannsig. Dette har sannsynligvis bidratt til slitasje på kulturminnet og kan ha vasket vekk mulig daterbart materiale. Dette inntrykket forsterkes ved at det i hulveiens profil kunne sees tydelige avtrykk etter vannsig i stratigrafien og vannavsatte masser.

6.1.3 Konklusjoner og perspektiv: lokaliteten sett i en større kontekst

Ut ifra den arkeologiske utgravningen kan det slås fast at det har vært menneskelig aktivitet på den aktuelle lokaliteten knyttet til ferdsel i landskapet og gårdsdrift. Siden det ikke foreligger dateringer herfra er det ikke mulig å si noe konkret om når denne aktiviteten stammer fra. Vi kjenner likevel hulveier og ferdselsårer som kan være over to tusen år gamle (Gansum 2002). De øvrige lokalitetene i området, som i stor grad er datert innenfor jernalderen, gjør det sannsynlig at denne hulveien kan ha blitt tatt i bruk innenfor jernalderen (500 f.Kr. – 1000 e.Kr.).

Som nevnt er det registrerte tre hulveier i nærområdet (se kapittel 2.3). De har alle samme orientering, fra sørøst mot nordvest, har tilsynelatende samme oppbygning, dimensjoner, og befinner seg relativt nært hverandre. Det er derfor sannsynlig at disse tre danner deler av en enkelt hulvei som har strukket seg gjennom dalen. De delene av veien som mangler har antageligvis blitt forstyrret eller fjernet i nyere tid, eller ikke enda blitt oppdaget.

Hulveiene må ha hatt en viss varighet for at søkket som danner veien kan ha blitt dannet. Sammen med at den er reparert og vedlikeholdt, indikerer det at den må ha vært relativt viktig som ferdselsåre. Kanskje var den del av en hovedvei gjennom dalen?

Det foreligger dateringer fra andre lokaliteter i området (se kapittel 2.3), som viser til aktivitet i jernalder i dalen, men på Auestad og Heio finnes gårder fra jernalder (jf. kapittel 6.1.1). Selv om det ikke er mulig å trekke en sikker relasjon mellom dateringene her og hulveiene. Veien har antakelig fungert som en ferdselsåre mellom disse gårdene.

Utgravningen var av liten skala, men i et lite undersøkt landskap med utmark og beitelandskap i bratt terreng, spredt bebyggelse på terrasser i landskapet har likevel prosjektet bidratt til en forståelse av hvordan ferdsel i dalen kan ha foregått. Det er store arealer rundt planområdet som ikke har blitt undersøkt tidligere. En må derfor være åpen for at det også finnes andre spor etter menneskelig aktivitet i området, som ikke har kommet frem under denne undersøkelsen eller som har blitt ødelagt i nyere tid.

7 FORMIDLING OG PUBLIKUMSKONTAKT

Under utgravningen ble det drevet formidling til besøkende av feltet, som i dette tilfellet bestod av grunneiere og ansatte ved Arkeologisk Museum, UiS, og Rogaland Fylkeskommune. Det ble fortalt hvorfor det ble foretatt arkeologiske utgravninger her, hva som ble funnet, og hvordan området kan tolkes.

8 PROSJEKTEVALUERING

Prosjektet ble avsluttet noe før opprinnelig planlagt avslutningsdato. Vi måtte av sikkerhetshensyn droppe å bruke gravemaskin da det var bratt ned til E39 og ras av stein ville være farlig for ferdsel der. Det gjorde at vi ikke fikk søkt etter nærliggende kulturminner, som kokegroper, som var del av den opprinnelige planen (Meling 2019). Funn av kokegroper eller andre strukturer ville kunne datere eller indikere brukstid for veien. Det var ikke nødvendig å gjøre noen andre vanskelige prioriteringer underveis i undersøkelsen. Prosjektplanen måtte heller ikke revideres, men tidsplanen ble endret noe da det ble behov for mindre felttid grunnet at vi ikke benyttet gravemaskin.

Det er som nevnt et velkjent problem med undersøkelser av hulveier at det er vanskelig å få ut daterbart materiale, da ferdsel i seg selv ikke etterlater noe daterbart. En lærdom en kan ta med fra prosjektet er å ta flere enn en prøve fra strukturen selv om en tror en ser mye trekull. Vi fikk ikke undersøkt prøvene for daterbart materiale før i etterarbeidsfasen da undersøkelsen var avsluttet.

Det kunne sikret et bedre prøvegrunnlag, og gitt en større sjanse for å finne daterbart materiale som kunne ha blitt brukt i tolkningsarbeidet. Det ble derfor ikke mulig å svare på alle de ambisiøse problemstillingene i prosjektplanen (Meling 219).

På grunn av resultatene har ikke prosjektet bidratt med ny noen kunnskap om prioriterte satsningsområder jf. det faglige programmet. Det har heller ikke blitt reist noen nye problemstillinger for framtidig forvaltning og forskning.

9 LITTERATURLISTE

Dahl, H. 2020. Upublisert rapport fra registrering. Område: 6 Lokalitet: Haraland 4 og 5, lokalitet 19 og 20 Askeladden ID: 265594 og 265596. Kulturavdelinga, Rogaland Fylkeskommune.

Gansum, T. 2002: Hulveger. Fragmenter av fortidens ferdsel. Hulvegprosjektet i Vestfold. Steinkjer

Hillesland, K. 2021. Rapport fra arkeologisk utgravning. Haraland IV – steinstreng og bogestillinger fra jernalder og middelalder ved Haraland, Gjesdal kommune. Upublisert rapport ved Arkeologisk Museum, Universitetet i Stavanger.

Hillesland, K. og Ødegaard, M. in prep (2021). Rapport fra arkeologisk utgravning. Bollestad II – bogestillinger og hulvei fra jernalder og middelalder. Upublisert rapport ved Arkeologisk Museum, Universitetet i Stavanger.

Mansrud, A. in prep. Rapport arkeologisk utgravning. Skurve 1-3 – tre aktivitetsområder fra mesolitikum og tidligneolitikum ved Klugsvatnet i Gjesdal. Arkeologisk Museum, Universitetet i Stavanger.

Meling, T. 2019. Vitenskapelig program for arkeologiske undersøkelser i forbindelse med kommunedelplan for ny E39 på strekningen Ålgård – Ualand, Gjesdal, Brekreim, Eigersund og Lund kommuner.

Olsen, M. 2006: Rapport kulturhistorisk registrering på Skurve gnr. 30, bnr. 3 m/fl., Gjesdal kommune. Rogaland fylkeskommune. Stavanger

Rødalden, S. in prep. Rapport arkeologisk utgravning. E39, Nye Veier, deltrase Ålgård-Lyngdal, lokalitet 8, Haraland I. Upublisert rapport ved Arkeologisk Museum, Universitetet i Stavanger.

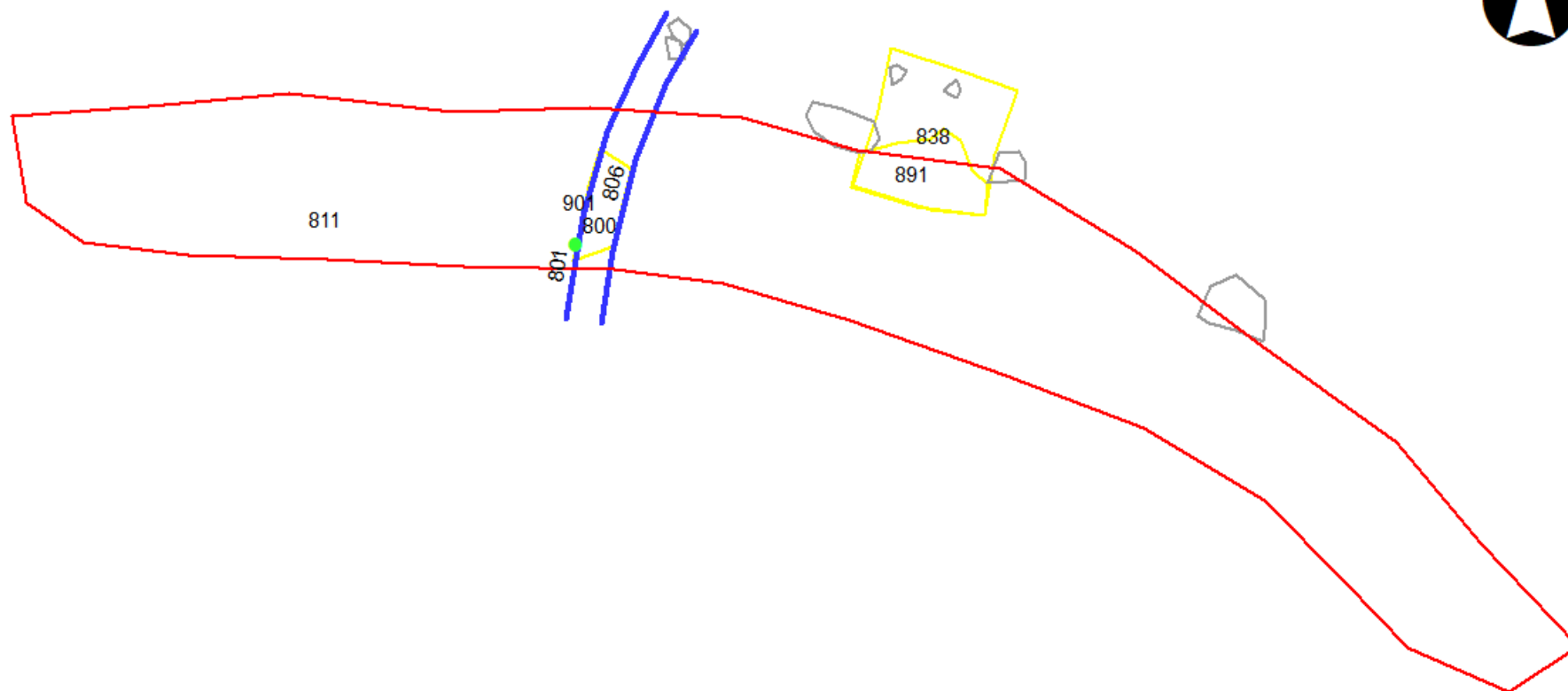
VEDLEGG

Vedlegg A: Kart (Kart ved K.Hillesland).

Oversiktskart over det undersøkte området, hulveien markert.

Vedlegg B: Detaljkart

1:131

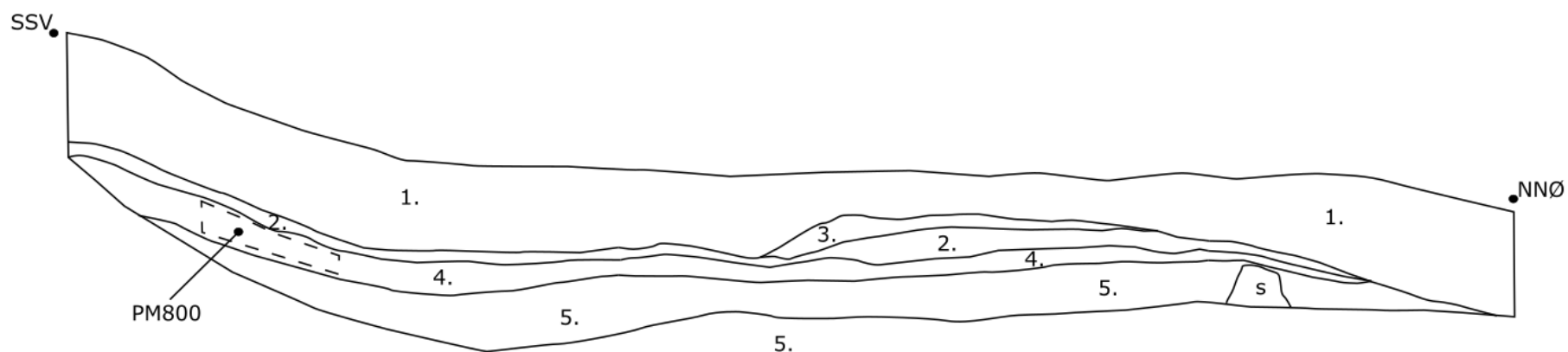
Oversiktskart over hulveien og undersøkte strukturer.

Vedlegg C: Tegninger

Profil. Hulvei, C801.

1:10

15.09.20 KH.

1: Torv og matjord.

2: Vannavsatt lysgrå silt, noe udefinert.

3: Gulbrun gruslinse.

4: Mørkebrun organisk silt og torv, tydelig vannpåvirket, råttent trevirke.

5: Lys, gulbrun grus og småstein, siltig, undergunn.

S: Stein.

PM: Makroprøve

Vedlegg D: Strukturliste

Type	Struktur	Antall	Bredde i profil	Dybde	Form	Sider	Bunn
Hulvei	A811	1	300 cm	30 cm	Ujevn	Rett	Flat
Profil	C801	1	300 cm	30 cm	Profil	Rett	Flat
Profil	C806	1	300 cm	30 cm	Profil	Rett	Flat
Undersøkt område	A901	1	-	-	-	-	-
Undersøkt område	A891	1	-	-	-	-	-
Undersøkt område	A838	1	-	-	-	-	-

Vedlegg E: Prøveliste

Navn	Struktur	Prøve	BP	+/-	Cal AD/BC	Cal BP	1-Sigma BP	2-Sigma BP
PK800	C801	C14	-	-	-	-	-	-

Prøve fra hulvei inneholdt ikke noe daterbart materiale, det foreligger dermed ingen C14 resultater.